

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.Oglaš po dogovoru. Pri spremembi besedila
je poleg novega naznaka tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workers' Publishing Company
Chicago, Illinois.Glasilo Slovenske socialistične
organizacije v Ameriki.Frank Podlipiec, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Jančič, Treasurer.SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries
\$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Brezposelnost.

"Če bi se bil učil kaj drugega," je rekel neki delavec uradniku, "kot tolči kamenje, bi morda znal pisati tudi knjige. Knjige tudi ne povedo nič. Mnogo pripovedujejo kot jaz. Ali veste, kako je tukaj po zimi? Zima pride in na ulicah je tema. Le svetilke obsejajo človeške gomile, med katerimi se dremamo mi in iščemo kruha. Za tem pride leto in delo poneha. Vidite, to vemo. Kdor je to doživel skozi nekaj let, tudi vé, da prihajajo meseci brez dela, v katerih siromak nima kaj jesti. Zdaj se gre k oskrbniku za ubožice — v zastavnicu. Človek vzame praznično obleko, uro in postelj. Dom postaja prazen.

Dan za dnevom mineva in čakamo, da bo dolgih mesecev konec in se vrnemo zopet na tlako. Človek je vendar svoboden delavec. Mar ni?

Pozovejo in prisilijo nas do stavek. Gospod, na mestu smo. To vam povem gospod, to je vsaj nekakšen boj. In boga nam je treba, ako nočemo poginiti, ker nam primanjkuje zraka in gibanja. Ali kedar pride spomlad, tedaj je treba začeti zopet z novo. Tisti, ki so preživeli zimo, gredo zopet k oskrbniku ubožcev, ki hrani njih imetek. Počasi dobé svoj imetek nazaj. Mejtum ko prestejevo svoje unje, pa stradajo in delajo, delajo in stradajo. In kaj takega naj pozabimo? Da, da. Čestokrat pozabimo. To je uganjka — večja kot vse druge.

Ali kdor je doživel to skozi eno dve, tri leta, ne pozabi tega nikdar. Potem pride čas, ko se kaj takega pozabiti ne more. V najboljšem slučaju pa tlačí človeka bojazen. Bojazen pred gladom, brezposelnostjo, samomorom. Na kaj naj pa človek misli?

Človek je bolan na duši vedno in vedno... dan za dnem — noč za nočjo. Spati ne more. Krasno je čuti, da delavec prihaja truden od dela, se veseli žene in otroka, ter potolaži glad z navadno preprosto hrano in se vleže k počitku, da si nabavi novih močij za prihodnji dan.

Ležal sem na postelji in čul, da tiho hodijo okoli mene, ker so mislili, da spim. Ali spal nisem. Zaprli sem le oči, da ne vidim nič. Žena in otroci niso mogli vedeti, da sem krčevito stiskal pesti in se v omotici vsled gladi boril sam s seboj, da nisem planil kviško in storil in vsem hudo...

Dopisi.

SLOVENSKI KAMNOSEŠKI
SKEBI.

Dne 13. novembra t. l. smo bili organizirani kamnoseki v Bedford Ind. prisiljeni odložiti svoje orodje ter zastavkati.

Naši bossi nam niso hoteli mirnim putem izpolniti naših opravičenih zahtev, in zato smo se oprijeli tega sredstva, da si izboljšamo svoje razmere. V svesti smo si bili, da se borimo za pravično delavsko stvar in da nam bodo stali v tem boju na strani vsi zavodni delavci in z nam čuteči delavski prijatelji.

V Bedford, Ind. dela mnogo domačinov, a tudi druge narodnosti: Ogrji, Nemei, Slovenci. Veči-

noma so vsi razredno zavedni in dobro organizirani, zlasti pa domačini.

Ker so bile simpatije vsega prebivalstva odločno na naši strani (celo šerif in policija!) in ker je naša unija plačevala vsakemu štrajkarju po šest dolarjev na teden, tako da bi ne bilo treba nikomur skrbeti, — smo bili toliko bolj prepričani, da zmagamo v našem pravičnem boju.

Ako bi bili vsi delavci solidarni, t. j. vsi za enega in eden za vse, in ako bi ne bilo med nami Judežev Iskarijotov, ki prodajo svoje delavske propiranje za par grošev ter so vedno na uslugo svojim izkoriščevalcem, — bi bil boj pač kmalu dokončen in zmaga naša, — vkljub temu, da stane unijo štrajk ogromne žrtve, — okrog 2400 dolarjev na teden!

A žal, da so se dobili tudi med nami garjevi, ki so šli le za svojim osebnim dobičkom, — skupne delavske koristi so jim pa deveta briga!

Domačinom na čast moram priznati, da se nijeden med njimi ni dal izrabiti kompaniji kot stavkoka, pač pa nekaj nezavednih Ogrrov, nekaj Nemcev in — v našo sramoto — Dva Slovence! In kar je še grše, — oba sta sameca! Nista imela torej prav nobenih opravičljivih izgovorov, češ, da morata skrbeti za svojo družino, in bi toliko lažje ustrajali v stavki kot pa oženjeni delavci, ki imajo skrbeti za družino. Unija je plačevala vsakemu štrajkarju po šest dolarjev na teden, in s tem denarjem se neoženjenec za silo že preživi, vsaj nekaj časa; stavke itak ne trajajo večno.

Ta dva slovenska skeba, ki sta med kamnoseškimi štrajkom v Bedford, Ind. delala in se nista sramovala odjediti kruha in ovirati boja svojim tovarišem, — sta Jack Pretnar, doma iz Radovljice in Jakob Baloh iz Črniče na Gorenjskem.

Kakor sem že prej omenil, je vse prebivalstvo simpatiziralo s štrajkarji, da celo šerif in policija. In to pove veliko! Skebom pa je kazalo vse svoje ogorčenje na prav občuten način. Kjerkoli so videli skebe, so jih zasramovali in za njimi pljuvali s "fej — klci." Posebno od žensk so jih morali mnogo preslišati. Nazadnje si že niso več upali hoditi peš na delo, marveč jim je kompanija preskrbela avtomobile, da so se na delo vozili. Oboroženi so bili tudi z revolverji. Prišlo je do večkratnih spopadov med skebi in štrajkarji, kjer se je streljalo z obeh strani. Štrajkarji so hoteli, kjer so bili skebi nastanjeni, šturmaliti in jih svoji opravičeni jezi skoro vse razbili. Šerifova naklonjenost od štrajkarjev se vidi v tem, da jim je dal deset minut časa, da so mogli skebe napasti!

Pripomnim še, da so bossi naročili iz Chicage same močne skebe, in sicer v to svrhu, da so ostalim skebom dajali pogum in da so se lahko s štrajkarji pretepavali. — To je ob kratkem poročilo o kamnoseških stavki v Bedford, Ind.

Po sklepu unije, imajo se ime-nam stavkokazov priobčiti v listih. To so že storili glede svojih skebov nemški in ogerski listi, o omenjenih dveh slovenskih stavkokazih pa mi v javnosti doslej še nismo nič slišali.

Pozdrav vsem zavednim, organiziranim delavcem po Ameriki.

Johan Bizjak, kamnosek.

Cowebug, Kans. 20. marca.

Cenjeno uredništvo našega preljubljenega lista Proletarca: — Dolgo me že ni bilo kaj? Leto nazaj bi se bil kmalu pridružil, da ne bom nikdar več zaostal z naročnino, kar bi tudi ne smel storiti ne jaz, ne noben naročnik lista, ali po domače cajtenge, pa to mi oprostite, ker jaz sem samo od zunaj videl šolo, kakor je že videti moje pisanje. List Proletarce je najboljši list kar je sploh slovenskih časopisov v Ameriki za delavce. Zatorej bi se ga mogel vsak slovenski delavec naročiti.

Tukaj vam pošlem naročnino \$1.50 in pa listu v podporo 50 ct. zato, ker je rekel od nekdaj neki nadškof, da preveč mesa pojemo 25. ct. Lahko je govoriti pri polni mizi 25 ct.

Kar se tiče dela, vam nimam kaj posebnega sporočiti. Delamo precej dobro, toda večji del le za kapitaliste. Draginja povsod raste. No, s 1. aprilom nam pa že itak rečejo kapitalisti: bodite do-

ma toliko časa, da vam veči del izprešamo žepe do zadnjega centa. Potem nas pa zopet pokličejo: pridite, upamo da boste dobri in potrpežljivi. No, dobro je tako: hvala bogu na višavah in mir na zemlji tudi tistim ljudem kateri samo od delavskih rok živijo in zraven pa še denar na kupe domfajo. No, pa kaj je zato. Je že menda božja volja. Po smrti mišim, da bomo pa vsi jednako imeli. — K zaključku pozdravljam vse zavedne delavce po širni Ameriki, tebi Proletarce pa želim obilo novih naročnikov.

Z socialističnim pozdravom.

Luka Demšar.

Panama, Ill. 15. marca.

Slavno uredništvo Proletarca!

Prosim, blagovolite natisniti v nam priljubljeni list sledeče: Panama, Ill. Veseli pri mizi dovolili smo z malo podporo z sledečim besedilom:

Frank Cimerman da 25 ct. ker se vsi tukajšnji Slovenci lepo razumemo. Iv. Miller da 10 ct., da bi srečno prodrl socialisti v Panama Ill. Jos. Ferjančič da 25 ct. za v spomin svojim sodrugom socialistom. John Lipovš da 25 ct. ker je bil Proletarce edini list v najhujšem boju slavne S. N. P. J. edini na njeni strani in ji pomagal do krasnega napredka. Majk Grbec da 10 ct. ker Ribničan neče na noben način socializma pripoznati. Nikolaj Polovič da 25 ct. ker se nam tako lepo godi. Josip Kogolšek da 10 ct. da bi mu vse enkar zob ozdravel. Frank Petrič da 25 ct. in povzdigo slav. S. N. P. Jednote. John Lipovš da 5 ct. ker je neki dopisnik v Indianapolis Ind. kričal v plahiti, da ima S. N. P. J. miši v blagajni in še 5 ct. da zato, da bi šel omenjeni dopisnik v Chicago, Ill. da bi tam daroval vsaj en tucat mačk, ktere bi tiste miši popolnoma zatrla. Val. Andolšek da 5 ct. ker je srečno prinesel pete med same socialiste. Blaž Tadej da 10 ct. ker e mu je zabava srečno obnesla. Terezija Ferjančič da 10 ct. ker ljubi najbolj list "Proletarce". John Lipovš da 5 ct. ker se mu tudi Glasilo jako dopade. Josip Ferjančič da 5 ct. in potrjuje ta zadnji stavek. Ivan Miller da 5 ct. 10 ct., da bi se povsod socializem tako razširil kakor na Panami, Ill. Ladislav Kovač da 25 ct. da bi Proletarce dnevnik postal. J. Lipovš da 5 ct., ker je bila plahta malo zbegana, ko se je odkril tednik Glasilo. Frank Petrič da 5 ct. da bi ga ustavili v Chicagu, Ill. prej ko bi prišel med Calumetske skebe. Natalina Petrič da 5 ct., ker ne želi več videti sneženega Calumeta. Frank Cimerman da 5 ct., ker mu je Ribničan na nogo stopil pri plesu. Avgust Čermelj da 25 ct. in potrjuje vse gori navedeno.

Pozdrav vsem sodrugom po širni Ameriki.

Jos. Ferjančič.

Rockwood, Pa.

Cenjeni urednik!

Dovolite mi malo prostora v našem socialističnem časopisu. Ker še nisem čital nobenega časopisa od tukaj, zatorej vam bodem popisal nekoliko tukajšnje razmere. — Tukaj v Rockwood je samo eden premogov rov, pa še ta je tak, da se ga vsak ustraši na prvi pogled. No, ker imamo pa Slovenci trde kosti, smo ga le s koražjo mahali, ali joj, še tisto smo zgubili, ker ne dobimo plačan naš trud. Od meseca januarja do sedaj so nam plačevali vedno s 75% sedaj pa še toliko ne. Zatorej smo se pa v rovu posvetovali, kako bi se dalo kaj dobiti in sklenili smo, štrajk. Nas ni dosti, pa vendar smo bili vsi eden; seveda, te Amerikance je težko pripraviti do tega, no pa že gre če se jih pripravi. Drugi dan smo demonstrirali mirno kakor se spodobi. Ker pa kompanija nima office tukaj, smo šli pa k Superintendentu v hišo seveda ne vsi, eden in povedal, kaj zahtevamo. Pa možu ni bilo nič všeč in je rekel: pojdite k rovu, jaz pridem čez pol ure. In res je prišel in začel pripovedovati, da nima denarja, da on ni kriv in koliko njega košta to ali ono in še druge čenčarije kar nam nič mar ni. Ko je videl, da se ne da mo omehčati, je vendar plačal 25%; toraj imamo še vedno tri peče za dobiti, pa ne vem kako bo, kaj. No, če pa ne bo drugače, bomo pa še bolj energično nastopili, kajti drugače s tem ameri-

kaskem izkoriščevalcem ni nič. Torej le naprej delavci, združite in zavedajte se, ker le združenost ima moč. Za sedaj naj zadostuje to, se bom pa še v prihodnji kaj oglašil.

Pozdrav vsem zavednim delavcem po Ameriki.

Jernej Hočevar.

Proslava pariške komune.

Slovenski socialistični klub št. 1. v Chicagu, Ill., je priredil v spomin zgodovinskega dogodka Pariške komune proslavo, ktera se je vršila v veliki dvorani na Centre Ave. in 18. cesti v nedeljo dne 20. t. m. Klub je prevzel s tem veliko nalogo, tako glede programa kakor tudi glede izdatkov. Prireditelji veselice v Chicagu, ni lahka stvar. Treba je pred vsem računati z občinstvom, ktereiga imamo po številu sicer dosti, po zavednosti pa zelo malo. Večina je takih, ki bi najrajši služili vsem strankam, ugodili vsem osebam in zamerili se nikomur. Da se pa več gospodom ne da služiti, je že stara stvar. Gmotni uspehi se pač kažejo pri kakih "veledramatičnih" predstavah svete Neže ali Mlinov pod zemljo. Tam pa, kjer se resnica in bedno delavsko stanje kaže v resnici, tam manjka vselej tistih, ki ne marajo za resnico. Boje se navadno priti tudi razne švigašvage, ki so za vse — a za nikogar ne kaj pridajo.

Pa preidimo na slavnost samo. Vzpored je bil kaj bogat. Jugoslovanski Radniški Tamburaški zbor je častno rešil svojo nalogo. West-seite Demenchor je pel prekrasno Lied der Arbeiterinnen. Videli smo ga že večkrat, saj ta krasni, neustrudljivi zbor pride na vse zabave, ktera prireja politično zavedno, organizirano delavstvo. Fino ubrani glasovi in pa izvrstna sola očarajo vsakega.

Jugoslav. Radniški Pjevački zbor Sloboda, je pel Nočne stražarje in socialistično koračnico. Seveda, je moral še nekaj dodati, kajti lepo petje je pri nas tako redko, da ga skoro ne poznamo. Zato nas iz srca veseli, napredek imenovanega pevskega društva.

Hajduka in njegovo ljubico je deklamoval sodr. Jos. Zavertnik ml. To je menda prvi večji javni nastop sodr. Zavertnika ml. Reči moramo, da je izvršil svojo nalogo nad vse pričakovanje. Fino razumevanje, krasni povdarki in globoko čustvovanje nam je najboljši dokaz, da smemo pričakovati od imenovanega sodruga še veliko aktivnega dela. In prav je tako. Saj imamo itak premalo res delavnih sodrugov, a preveliko števnih.

Slavnostni govor je imel sodr. Jos. Zavertnik st. Opisal nam je zgodovino Pariške komune, prebujeje proletarijata in pa zedinjenje delavstva v socializmo sploh. Da je rešil častno svojo nalogo, o tem je gotovo prepričan vsak, kdor pozna sodr. Zavertnika kot govornika.

Nazadnje se je igral igrokaz iz delavskega življenja: Bratova osveta, ktereiga je spisal Jo. Zavertnik. Ni naš namen ocenjati podrobno igrokaz sam. Snov je dobra, zelo dobra, tudi dialog odgovarja. Zdi se pa nam, da je prenakratko izpeljano. Sicer pa ni mislil pisatelj dati dovršeno damo, ampak le sliko — ktero je sam označil z igrokazom. Igrokaz pokazuje nekaj trenutnega, le del velike igre, ktero se zamore človek misliti. Zato ni dramatično zapletenih dejanj, ampak le jasna, trenutna slika, ktera pušča večkrat večji efekt kot obširna drama.

Igralo se je v obče dobro. Bilo bi se še boljše, ko bi bili igralci bolj na odru doma. Predstavljal tak igrokaz ni lahka stvar. Preveč dejanja je naenkrat. Pomemben je vsak korak, vsako gibanje. Sicer je pa napravil vsak igralec in igralca kar je bilo mogoče v danih razmerah.

Splošna zabava je bila dobra. Čuli smo med zabavo par pesmi slovenskega slučajnega kvarteta, kateri nam je dokaz, da bi se dalo tudi med Slovenci doseči nekaj, ko bi bilo več — dobre volje.

Udeležba je bila dobra. Mogoče bi bila še boljše, ako bi ne bilo — posta. Upamo, da je tudi gmotni uspeh dovoljen. — Ne bilo bi poročilo popolno, ko bi pozabili lep presijajnik ali transparent, delo sodr. John Petricha. Na vr-

hu je stalo zapisano: Živela komuna. Spodaj ste bili med rdečo zastavo in bakljno letnici 1871—1910. Pod letnicami pa krasen verz:

Borimo se za boljše dnove.
Zdrobimo sužnosti okove.
Sistema vničimo krivice.
Naprej — za delavske pravice.

Halejeva repatica.

Meseca maja tega leta imeli bomo priliko, videti na nebu veliko in veličanstveno repato zvezdo, ktere niso videli ljudje naše zemlje že dolgih 75 let. Halejeva repatica, (tako se namreč imenuje po angleškem zvezdoslovcu Haleju, kateri je prvi proučil pota tega komete in natančno določil, da se zopet vrne čez 75 let) je bila zadnjič v obližu zemlje leta 1835, nar kar je zopet odšla v neskončni vseмир, odkoder se pa letos, natančno po določenem času spet povrne. 18. ali 19. maja bo repatica najbližje naše zemlje in tisti čas bo zemlja šla skoz njen rep, ki je dolg milione milj.

Čim bolj se pa približuje repata zvezda zemlji, tem bolj se spet oglašajo razni "preroki", ki skušajo plašiti neuke ljudi, češ da prihajajoči komet pomenja nevarnost za našo zemljo. Nekteri celo odevajo svoja fanastična prerokovanja s plašcem znanosti. Med temi "preroki" je par ameriških astronomov (zvezdoslovcov) in tudi francoski astronom Kamil Flammarion pošilja take neslane šale med svet. Zadnji pravi, da zamore vsled velikanske količine kisika v kometovem repu, kateri se bo zmešal z našim zrakom, ko se dne 19. maja srečata, nastati strašna eksplozija vsled ktere da bi zemlja razpadla na kosce. Neki drugi "prerok" spet pravi, da je v kometovem repu nekaj strupen plin, ki bo zastrupil naše celo ozračje.

Razume se, da je prvo domnevanje ravno tako brezmiselnost kakor drugo. Pomisliti je treba, da je naše ozračje v primeri s kometovim repom stokrat gostejše. Potemtakem je zemlja z ozračjem vred napram kometovemu repu toliko kakor topovska krogla napram oblaku dima. In končno: ali ni naša zemlja kdo ve že kolikokrat letela skoz rep ravno te repatice, a kje je bila še kakšna nesreča?

Konec sveta so prorokovali že tisoč in tisočkrat, a zemlja s človeštvom in ostalim bitji vseeno še živi. Zatorej se ni treba bati nič. Nasprotno: veseliti se moramo veličanstvene prikazni na nebu, ktero bomo gledali v jasnih majških večerih in nočeh in kakoršna se ne vidi vsaki čas. Veseliti se moramo, da bomo videli krasni komet, ogromno nebesno truplo, milijonkrat in milijonkrat večje od naše zemlje; da bomo gledali ono krasno repato zvezdo, pred ktero so naši predniki pred 75 leti in v prejšnjih dobah toliko trepetali in poklekali v blato in prah kakor pred nekakšno čeznatrno prikaznijo, ki jim obeta nesrečo in smrt. Končno pa moramo biti tudi veseli napredka znanosti, ki nam kaže bližajočo se repatico v luči resnice, tako da danes vemo, kaj je, iz česa obstoji in kod približno grena njena pot med bilioni in bilioni njenih tovarišic v neskončnem vsemirju.

— k.

NOVO ŽIVLJENJE NA PRUSKEM.

Veliko zaslugu si je nehote pridobil pruski ministrski predsednik Beethmann Hollweg. Že davno je nemški cesar in pruski kralj objubil v prestolnem govoru reformo deželnozborske volilne pravice, a dolgo ni bilo iz objube nič. Zdaj je po dolgem odlašanju vlada predložila svojo reformo, ki je političen škandal prvega razreda in povzročila je, da se je zgodilo, kar se je zdelo na Pruskem že nemogoče: Ljudstvo se je zbudilo ter je s svežo močjo stopila na plan, v boj za demokratično pravico. V nedeljo so bile v Berlinu in po drugih mestih prve velike socialno-demokratične demonstracije, ki se ponavljajo že ves teden. Na ulici dokazuje ljudstvo vladati, da je zrelo in ne mara več političnih varuhov.

Z veseljem in zanimanjem opazuje organizirano delavstvo vsega sveta novi boj na Pruskem. Zlasti v Ameriki služi ta pojav v veliko

zadoščenje. Socialna demokracija na Nemškem je bila dolgo učiteljica vsemu zavednemu delavstvu; brez vseh predsodkov se je ra spoznati, da ni bilo na socialnem polju nikjer toliko resnega, globokoumnega, teoretičnega dela kolikor v Nemčiji; drugo dejstvo pa je naravnost velikanska organizacija nemškega delavstva. V teh ozirih so nam bili nemški socialni demokratje tako močni vzori, da jih kar nismo mogli dohajati. Nekaj družega pa je bilo, kar se je pri njih z obžalovanjem pogrešalo. Bilo je večjih že videti, kakor da imajo nemški socialni demokratje samo razum, pa nič temperamenta.

Sedaj smo dobili dokaz, da imajo tudi tega. In to je radosten dokaz, kajti prav na Pruskem je treba mnogo temperamenta, mnogo žive bojovitosti, da se poruši junkerska prevzetnost in policajsko-militaristična starokopitnost, ki ni nikjer na svetu tako prešerna in tako zoprna kakor na Pruskem.

Začetek novega boja pruske socialne demokracije je prav poben boj, ki jih je imela avstrijska socialna demokracija leta 1905 in 1906 za državnozborsko volilno pravico. Prav zato, ker imamo tudi mi pred seboj že mnogo takih težkih bojev, je sedanje gibanje na Pruskem tudi za nas zanimivo in vsak uspeh, ki ga dosežejo tam, ima svoj pomen tudi za nas.

Prostora nam primanjkuje, da bi natančno poročali o vseh shodih in demonstracijah, ob katerih je bilo na tisoče in tisoče ljudi na ulicah pruskih mest, ter o vseh brutalnostih, s katerimi se je "odlikovala" do skrajnosti zabita in domisljiva pruska policija. V glavnem pa je bilo tako kakor drugod: Tam, kjer se je policija ohranila kaj pameti, so se demonstracije izvršile mirno in gladko, ob izrazih splošne simpatije prebivalstva; kjer pa so "caruk-junaki mislili, da morajo biti "šnajdig", je prihajalo do spopadov in mestoma je tudi tekla kri. Da je bila policija brezobrazna, potrjujejo tudi priče, katerim navadno tudi nasprotniki priznavajo nepristranost. Ko je imela sablje v krempljih, je pač bila, kakor je zadela in tako se je zgodilo, da so batine doletele tudi neprizadete ljudi iz meščanskih krogov. To je pravzaprav koristno, zakaj tako vsaj spoznava tudi buržoazija svojo policijo, ki ji je sicer tako mila in draga.

Slovenski zavedni delavci, ki vedo, da imajo vsi zgodovinski dogodki svoje včas nevidne, a vedno čvrste zveze v bistveno enakih gospodarskih razmerah in da ima delavstvo po vsem svetu enakega nasprotnika, se veselo novega življenja na Pruskem in želé, svojim nemškim sodrugom obilen uspeh.

PRAV KAR JE IZŠLA

v založbi Slov. del. tiskovne družbe

brošura

"SOCIALISTIČNI KATEKIZEM."

Predelal za slovenske delavce v Ameriki sodr. Ivan Molek.

Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistično propagando in živa potreba za vsakega razsodnega agitatorja, kateri rekrutira nove sodruge. Priporočamo jo zlasti socialističnom klubom, da si je naroče večje število iztisov.

Cena posameznemu iztisu je 10 centov. Kdor pa naroči naenkrat 20 ali več iztisov, jih dobi pa po 5 centov komad.

Naroča se pri upravnistvu "Proletarca" 2146. Blue Island Ave., Chicago City, Ill.

Pozor agitatorji!

Našim zastopnikom in vsem tistim, ki iščejo novih naročnikov za "Proletarca" naznanjamo, da dobi vsakdo, ki pošlje pet novih celoletnih naročnikov, roman po imenu DŽUNGEL zastonj.

...Poširite se! Džungel je velika povest, v lepo vezani knjigi. Če hočete imeti drugi teden to povest, ki je zajeta iz delavskega življenja in spisana po znanem soc. avtorju U. Sinclairju, tedaj pošljite novih naročnikov in knjiga se vam pošlje zastonj na vaš dom.

Hočete knjigo Džungel zastonj?

Avgust Bebel.

šedeset let!

Čudno je, da se ne čudi ves svet sedemdesetletnici Avgusta Bebla. Zakaj razen belih las in osivele brade nima ljubljene nemškega delavstva ničesar na sebi, kar bi izpričevalo njegovo visoko starost. Malo ljudi ima krasni dar, ki je dodeljen Beblu v veliki meri: Premagovati nasilstvo let in ohraniti se mladega tudi v starosti. Najpopularnejši voditelj nemške socialne demokracije je znal ostati mlad, mlad na duhu, v letih, ko hočejo drugi duhovi navadno uživati neskaljen mir in pokoj. Kdor ima danes priliko, pogovarjati se z njim v ožji družbi, ali pa slišati ga stoječega na govorniškem odru, kdor čita, kar po-teče še danes iz njegovega peresa, je osupel in zazdi se mu, da so se leta ustavila pred tem vojakom revolucije. Kakor danes mu je tekla govornica in pisana beseda pred desetimi leti; enak ogenj gori danes v njegovi duši in v enake globočine segajo njegove misli.

Toda vendar je resnica Avgust Bebel šteje sedemdeset let. Med najstarejšimi člani internacionalne garde je eden najstarejših. In njegova sedemdesetletnica ni le spominski dan nemškega delavstva, temveč praznik socialne demokracije vsega sveta. Saj ga menda ni organiziranega delavca, ki bi ne poznal Beblovega imena in vedel vsaj v splošnem, kakšne zasluge si je pridobil za povzdigo proletariata in za razvoj delavskega gibanja.

Mnogo mož je dal nemški proletariati mednarodni armadi za osvoboditev sveta. Kot plod svojega globokoumnega znanstvenega raziskovanja gospodarskih zakonov je dal Karl Marx moderni socialni demokraciji teoretični temelj; Friderik Engels mu je pomagal pri delu in ga je nadaljeval, Ferdinand Lasalle je s svojo ognjevitvo agitatorsko besedo in z svojim velikim organizatorskim talentom vnel ogenj bojevitosti v tisočih in tisočih delavskih srcah. Delo vseh teh mož je bilo plodovito ne le za nemški proletariati, temveč deloma neposredno, deloma posredno za delavstvo vsega sveta.

Vsi so že odšli iz tega življenja. Sledil jim je tudi stari Libknecht in danes je Bebel glavni predstavnik nemške socialne demokracije, najbolj znan med sodruzi in nasprotniki, zrastle s stranko kakor veja z deblom. Zlasti v nemškem državnem zboru velja ime Bebel toliko, kakor ime socialne demokracije. In kakor si je skoraj nemogoče misliti nemški delavsko stranko brez Bebla, tako nastaja občutek praznote, če si človek skuša zamisliti nemški parlament brez njega.

Beblovo politično življenje je kakor zmanjšana slika političnega življenja nemškega delavstva in sploh. Tudi Bebel ni bil od vseh začetkov socialni demokrat. Upornega duha je bil pač poln že v mladih letih. Revolucionarna, čuvstva je takoj rekoč podedoval. Toda socialnega demokrata ni napravil iz njega temperament, temveč spoznanje, ki si ga je moral pridobiti v krutih razmerah življenja. A ker si je moral priboriti resnico za resnico v dvomih in bojih, ker je moral premagovati predsodek za predsodkom, se mu je končno pridobilo spoznanje tako čvrsto usadilo v srce, da mu je tudi v najhujših težavah jasno kazalo pot kakor zvezda vodnica mornarju.

V Beblovi mladosti je bila Nemčija razkosana številne dinastije, egoistično skrbele za svoje interese, cvetel je favdalizem in poleg njega se je šopirila policija in birokracija. Dasi je razvijajoča se industrija že močno izpremenila gospodarske razmere v nemških deželah, so vendar stare moči še po silile hoteli imeti in ohraniti stare okoliščine. Ni čudo, da je marksizmo iskal izzive vsej reakciji v politični razkosanosti; nacionalni ideali so se dušili, ki so hrepeneli po svobodi, zdeli vrhunec vseh idealov. Nacionalni demokratizem in liberalizem je imel veliko privlačno moč in je krepko uplival tudi na delavstvo. Čar onih ciljev je neimkival tudi v Beblovi mladi in temperamentni duši.

Avgust Bebel je doživel politično zedinjenje Nemčije, a ta zgodovinski dogodek mu je naklonil

največje razočaranje. Že ob njenem rojstvu je prišel — sočasno z Libknehtom — v najostrejši konflikt z novo veliko državo, ki je prislila Francijo, da ji izroči pokrajino Alzacijo in Loreno. Bebel je z vso svojo zgovornostjo, ki je že takrat izsiljevala spoštovanje tudi nasprotnikom, obsojal to aneksijo kot narodnoopravno krivico in Bismarkova Nemčija se je maščevala s sredstvi ki jih je imela: S pomočjo sodišča in ječe. Proti Bismarkovi politiki, ne le brezobzirni v zunanjih razmerah, temveč tudi skrajno brutalni v notranjih, se je Bebel z vsemu močmi bojeval do konca "železnega kancelarja" in prv boji z Bismarkom so najbolj utemeljili slavo parlamentarne Bebla, odkar je padel Bismark so ost njegove debaterske genialnosti občutile tudi vse sledeče vlade. Vsa Beblova nastop v parlamentu je bil dogodek; njegove govore so tudi najbolj zagrizeni nasprotniki vedno poslušali z največjim zanimanjem.

Beblo ljubijo delavci na Nemškem; spoštujejo ga pa tudi nasprotniki. Nihče mu ne more očitati, da bi bil v političnem boju rabil kdaj nepošteno, nedostojno orožje. Tudi v najhujši borbi je vedno strogo objektivno tako so nelojalni nasprotniki celo včasih citirali njegove besede, hoteči jih politično izrabljati sebi v prid. Seveda je to bilo mogoče le na ta način, da so iz celot trkali posamezne stavke in odstavke, torej povedali samo kosček resnice, kar je v mnogih slučajih enako laži. Zlasti klerikalizem se je rad posluževal tega sredstva; Bebel je bil namreč, dasi odločen in načelnen nasprotnik ultramontanizma in centruma, vendar tako pravičen, da je priznaval zasluge, ki si jih je včasih pridobila cerkev; s takim poštenim priznanjem so se potem klerikalci bahali, kakor da velja hvala vsemu sistemu; obsojajočo kritiko so pa previdno zamolčevali.

(Dalje v prihodnji številki.)

Iz dnevnika komunarda.

(Napisal Elie Reclus.)
18. marec 1871.

Mesto je bilo zavito v temo in ljudje so spali. Odkar je bil Pariz mesto žalosti in trpljenja in je prenehal biti mesto zabave, so ljudje delali po dnevu in počivali po noči. Posamezni pasanti so videli gibati v senci oborožene gruče — svetlikanje bajonetov. Semintje so pa čuli rožljanje sabelj, grmenje topov, trde korake pehote po tlaku in oddaljen peket konjskih kopit.

"Kaj značijo ta gibanja? Najbrž menjavajo posadke... Te čete bodo premestili iz trdnjave v trdnjavo, ali pa iz Pariza v Versailles."

Nekateri gledalci so upraševali in odgovarjali, majali z glavami in hodili svojo pot. V takih časih ne človeka iznenaditi nobena stvar.

Čete so pričele zasedati najbolj strateške postojanke v mestu, ki so bile dobro znane generalu Vinoyu, vojaškemu zapovedniku Pariza, kot njegovim častnikom, katerih vojskovanje je bilo od meseca decembra leta 1851. (državni preobrat Louis Napoleona) omejeno le na Bednino in Parizane. Glavno četo so odposlali proti topniškemu parku narodne straže.

Proti tretji uri v jutro so policaji in pehota naskočili stražo, ki so korakajoč gorindol dremale in stražile topove na Montmatru. Vihteli so količe, sablje, bajonete in klicali: "Udajte se!" Za njimi je plezala preko barikad četa za četo in ponavljala stražam: "Udajte se!"

Že ob peti uri zjutraj je preobrat popolnoma posrečil. Zajeli so štiri do petsto jetnikov in vse topove. Bilo je le nekaj mrtvih in ranjenih. Na trgih in cestnih vogalih so pa pripeljali bombastično proklamirano Thiersa (predsednika republike, ki je republiko izdal rojalistom), ki je oznanjevala začudenim državljanom, da je sila na strani zakona, da je zmaga la pravica, naj se potolažijo vrli državljani, tresejo naj se pa vsi zlikovci in komunisti.

Vse se pa ni izvršilo gladko. Približno dve tretjini nepričakovano napadnih narodnih stražarjev je ušlo po ozkih ulicah, se razpršilo po vsem mestu in klicalo držav-

ljane k orožju. Opozorili so vse raztresene sraže po mestu, s kopiti pušk so tolkli po vratih in z zvonomi so klicali ljudstvo v boj. Ponekod so peli bobni in trobente alarm, trušč in vrišč sta narasčala, ljudje so pričeli vsajati in šli na ulice.

"Kaj pa je? — Kaj je? — Ali gori? Mar so Prusi?"

"Da, gori, Prusi so, morijo republiko!"

Vinoy je že Thiersu brzojavil svojo zmago. Njegovi polkovniki in generali so zasedli pridobljene postojanke, topove so pa obrnili proti širokim cestam. Patrolje na konju in peš so se gibale od postojanke do postojanke.

Napočilo je jutro. Mrgolelo je kot v mravljišču. Od povsod so prihajale oborožene ljudske čete. Obkolili so patrolje in vojaške straže, da niso mogle več gibati.

"Vi, vojaki, bratje, sinovi ljudstva, vi nas hočete moriti na povelje lopovskih generalov! Vi nas hočete postreljati že po tem, ko so nas Prusi bombardirali!" Povsod so odgovarjali vojaki s tem, da so dvignili kviško puškin kopita. Objemali so drug drugega in se pobratili.

Zdaj je neki lajtenant iztrgal puško vojaku: "Strahopetec! izdajalec! streljajte!" je kričal in sprožil v ljudsko množico. Takoj je padel od kroglj zadet.

Tudi general Lecomte je hotel vbiti v glavo pokorščino svojim vojakom. Zapovedal je izstreliti salvo na ljudstvo, a njegovi lastni vojaki so ga pobili s puškinimi kopiti na tla in ga izročili narodni straži.

Neki štabni častnik je zakričal: "Udarite po tej sodrgi," in spodbode je konja proti ljudstvu. Ali ubogo žival je takoj prodrlo nebroj bajonetov, katero so takoj razkosali, da ni mogla dvigniti se. Meso so odnesle siromašne žene, jezdec je pa zginit v množici.

General Patures je bil ranjen; general Clement Thomas je pa s skrbjo na obrazu hodil v civilni obleki od gruče do gruče. Clement Thomas je bil leta 1848. jpak v junjski bitki na strani "redu". Razumite to. Spoznali so ga in prijeli in potisnili v gručo, kot preje generala Lecomta.

Ostal ni dolgo tam. Vest, o njegovi aretaciji se je razširila kot blisk: Pustili ju bodo, da utečeta!"

Ljudstvo je okolilo stražo. "Mi smo pravica ljudstva; mi obsodimo generala Lecomta in Thomasa, da umrjeta tekom petih minut." Nesrečneža so postavili na vrto od zid. Bivšega nadpoveljnika narodne straže je prodrlo deset krogelj iz pušk narodne straže, generala Lecomta so pa prodrle kroglice iz pušk njegovih vojakov.

Kot naraščajoča poplav je ljudstvo poplavalilo vse višočine in odstranilo vse ovire. Reka je drvila v nižino in se zaznala ob vrata mestne hiše, ministerstva in javnih stavb.

Vhoda ni bilo priboriti težko. Dostojanstveniki, višji uradniki so že z davneje zbežali in so svoje portofolje odnesli s seboj v Versailles...

Iekali so povsod vlado — ali vlade ni bilo nikjer.

Sodrugil! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stražo," edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2. na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chicago, Ill.

Velika bodočnost.
Preteklosti ne moremo izpremeniti, ampak bodočnost je v naši moči, če skrbite. Sedaj ste na meji preteklosti in bodočnosti. Če vaša preteklost ni bila dobra, vam krepka volja zravna pot skozi bodočnost. Če niste dovolj skrbeli za svoje zdravje, če ste bili nezmerni v jedi in pijači, malomarni v izpolnjevanju zdravstvenih postav, prav dobro veste, da so vaša prebavila najprej trpela, in stremite morate za tem, da jim povrnete popolno delavnost. Uživate Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To vam izpere ustroj, očisti kri in okrepi vse organe telesne. Očvrsti vam voljo in vas usposobi, brez strahu gledati v lice bodočnosti. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je zanesljivo družinsko zdravilo pri boleznih želodeca, drobnja, krvi in živčevja. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

NAŠI ZASTOPNIKI.

La Salle, Ill.: John Puček.
Conemaugh, Pa.: Frank Podboj.
St. Louis, Mo.: Vincent Cainkar.
Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.
Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.
Jakob Dolenc, Box 3, Willock, Pa.
Tony Mrak za Hackett, Pa., in okolico.
Joe Pajk za Pennsylvanije.
John Mesojedec, Box 337 Davis, W. Va.
Frank Črne, Cleveland, O.
Roek Springs, Wyo.: Valentin Stalick.
Za Chicago in okolico sta naša zastopnika Mike Kulovec in John Jereb.
Anton Sterle, Box 368, Chisholm, Minn.
Anton Jalovečan, za Hudson, Wyo.
Lorain, O. in okolico: Frank Vevar.
Kenosha, Wis.: Ignac Radovan.
Darragh, Pa. in okolico: Ivan Ring.
Hibbing, Minn.: Frank Hitti.
Za Minnesota: Jernej Črnogoj, Box 477 Eveleth.
Louis Glažar za Sygan in okolico.
Frank Verbaj, Vandling, Pa., box 135.
Frank Cirk, za Cleveland in okolico.
Filip Godina, za Indianapolis, Zastopnik: Jožef Radelj, box 257, Frontenac, Kans.
Za severno stran Chicago: Joe Zavertnik ml. 440 N. Curtis St.
Anton Mesec, Indianapolis, Ind. za okolico (Severno stran.)
John Gašperin, 22. Stagg St. Brooklyn, N. Y.
Nick Vuksinić, Chisholm, Minn. za ta okraj in okolico.
Lozekar Gasper v Cumberland, Wyo.
Pongrac Jurse, za E. in W. Mineral, Kans.
Frank Vogel, b. 134. Girard, Kans. in za Franklin, Kans.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovejšega kroja, okusno in trpežno delo, naj se oglasi pri

MIKE KASTRUN-U, krojač na 1842 So. Center ave., Chicago, Ill. Izdeluje tudi ženske obleke po vseh krojih. — Pridite in pogledjte!

FRANK UDOVIČ,
EKSPRESMAN
1343 W. 18th Street
pri Blue Island Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri nem.
Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS

kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v tajno stroko — se oglasite pri

W. J. BRENNAN,
1132—1st St. La Salle, Ill.
TELEPHONE 380 R.

Slovenec in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNJAK,
1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
1243 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,
1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Sodrugil! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stražo"!

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večje zalogo ur, verig, prstnov in drugih dragotin. Isvrhuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.
Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najbolje preskrbi

Emil Bachman
1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo ravnovrstne obleke, po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa.

daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledjte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem
J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS—TAILORS
598-600 BLUE ISLAND AVE.

DOBREGA FOTOGRAFA

Povsod cenijo. Zato pojdite k

Wilke

kteri izvrstno fotografuje.

Najboljše delo. Cene zmerne.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri

gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kravat, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,**

PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE
1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsakega, kdo trpi na Varicoceci, Strieturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčne nezmognosti, vodenico in boleznit tifožih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jasno edino sredstvo, s katerim zdravim vsakega.

Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati — le za vnapredno. Ozdravim pozitivno železočne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, gruba kreposti, napor, zastrupljenje in zguba voda. Pljučna, nadnabe, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim s mojo najnovejšo metodo.

Ženske bolezni v ozadju, belci tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoni.

DR. KINE, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urađuje: od 8 ure jut. do 8. ure sveder. V nedeljo: od 9 ure jut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1405

Jake važno vprašanje?
"Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarca"?"
Še ne! —

Hrizontema in Gimbas.

(Spisal Mihan Pugelj.)

(Konec.)

Slišal sem njegove besede in strah ki me je bil že do malega minil se je povrnil.

"Pojdiva" — je velel stopil do mene prijel me za roko in me potegnil za seboj. "Pojdiva iskati zavetja in prenočišča! Poznam to, hosto kakor domačo vas. Tisti gaber pogled vidiš ga? Zdej se je zablislilo — si ga videl? Upognjen je kakor starec in razmšen kakor bolna ptica. Pod tistim gabrom je bilo; povedal ti bom kaj je bilo!"

Šla sva dalje po mehkih hostnih tleh še vedno me je držal za roko nekako toplo se je oprijemala njegova velika in žuljava levica moje mlade desnice in kadar se je zablislilo, sem videl, kako se ozira prijazno in skrbno name kakor oče na sina.

"Ko boš slišal, kaj se je pripetilo pod tistim gabrom" — je govoril — "ko boš slišal, kako se je natanko godilo vse naprej, takrat spoznaš mene — dobrega, rečem po pravici, predobrega, kakor sem E, da! Bilo je!"

Še dalje sva šla in prišla do votline, ki je zijala izpod nizkega holmea kakor brezdnik. Kadar se je zablislilo, se mi je zdelo, da zine. Kakor bi odprl zmaj svoje črno žrelo, kakor bi hlastal tiho po temi, kakor pošast.

Sapa je postala močna, da so pokale v njej vseskrizem močne drevesne veje, bliski so sledili drug drugemu tako pogosto, da ni bilo med njimi skoraj več presledka in v njih nenadno in močno svetlobo so se metale po gozdnih tleh kakor pobesneli strahovi živahne senec v sapi se lomečeca drevja.

"Le za meno!" — je rekel potnik in me potegnil za seboj v votlino. "Na listje bova sedla, ki šumi pod nogami. Dovolj ga je; sama ga nosi mimo in v duplino se lovi kakor v past."

Sedla sva. Zunaj so pričele padati debele kaplje in nenadoma se je ulila ploha kakor ob vesolnem potopu. Bliakalo se je vmes in grmelo tako, da se je zdelo človeku, kakor bi se moralo še tisto noč razpočiti nebo, na sto kosov se razleti kakor razstreljena skala.

"Dobro svetijo bliski!" — je izpregovoril potnik in ponudil pijače — "lahko vidiš, kje ima steklenica usta. Nagni, fant, sliovka v njej, boljša, ti pravim, kakor zdravila!"

Jedla sva in pila, in ko sva bila gotova, se je iztegnil potnik po dolgem preko listja, roke je prekrizal pod glavo in je pripovedoval skoraj do jutra. In kakeršen je bil dogodek, take so bile besede: včasih mehke, včasih jezne in trde, da so padale ob dušo kakor kamenje.

Noge sem potegnil pod se, z rokama sem jih oklenil, glavo sem položil na kolena in sem poslušal.

Če bi se napravil zdajle na pot in bi hodil od tega mesta naravnost na desno stran uro daleč, bi prišel do vasi, do majhne kmetijske vasi, ki se ji pravi Kukmaka. Sredi gozdov leži, taka je kakor vse druge, ali človek jo ima zato rad, ker je v njej rojen. Še žival pozna brlog, kjer se je skotila, pa bi človek šel in pozabil na domovino, kakor grešnik na Boga! Vse življenje ne gre iz spomina, živi v njem tudi še takrat, ko bi ne bilo več treba, da bi živel.

Mlad si še, fant, ne poznaš življenja. Kraje barva kakor slikar cerkve, zapisuje jih v tvojo notranjost in dela večno prikupne, odtušuje ti jih kakor mačeha očeta in otroke. Tointo vrže sredi njih vate in jih nenadoma tako izpremeni, da jih sovražiš namesto da bi jih ljubil!

Poslušaj! Z očetom in materjo živimo tam v revni kajži in vsi trije hodimo v dnino. Jaz in oče lomiva kamenje v gori, mati dela na polju. In kadar ne more oče ponoči spati, vzame puška in gre na lov. Okrogin-okrog nas se širi hosta in v njej je divjačina namoč. Danes ustreli zajca, jutri jazbeca, pojutrnjem srno. Praznik je to za revne ljudi: ves teden se gostimo.

Pa glej! Pride od gosposke tako in tako. Graščak, ki stanuje blizu vasi, vzame divjačino v za kup. Vsi zajci — on ne ve zanje — so njegova last, vse srne — no-

bene še nima — je plačal kakor mesar teleta, vsi medvedji, ki tičejo še v brlogih, so njegovi. Komu gre to v glavo? Čegav je zajec, čegava je srna, ki smuče skozi grmovje? Bozja je in tvoja, ti pravim, če jo vjameš. Tako je! No, moj oče si ne da dopovedati. Naskrivaj hodi na lov in s tistim človekom, ki hodi s puško na rami noč in dan za divjimi lovei, se pripravi in psuje v vaški krčmi.

"Hej!" — mislijo kmetje — "to bi bil polom, če bi se srečala ta dva v gozdu!"

Velikonočna pridiga.

Vstajenje.

(Nadaljevanje.)

Visel je na križu. Nagnil je glavo na stran. Duša se je ločila od telesa — — —

Farizeji, pismarji, pismouki, nevedno ljudstvo, vsi so vriskali veselj. Ubili so sinu človekovega, ki je oznanjal zlati nauk: "ljubi svojega bližnjika kot samega sebe." "Dajte cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega." Od obeh je nič, torej obema nič!

Tugovala je narava, iz katere je izšel, ki mu je bila mati. Pokaže so skale, nastala je tema, in tema se je nastanila tudi v ljudskih možganih. Ljudski učitelj je visel na križu — — — mrtev!

Njegovi učenci so se poskrili, bali so se, da jih ne doleti osoda učitelja. On velik, veličasten še v smrti; njegovi učenci pritlikavi strahopetci in malodušneži! Še tri dni pred smrtjo ga je zatajil njegov učencec Peter, v strahu za svoje bomo življenje se je ponižal na stopinjo Judeža, ki ga je izdal za trideset srebrnjakov.

Pa tudi farizeji, pismarji in pismouki so bili v strahu. Trepotali so se pred mrtvim puntarjem Kristom na križu. Bali so se, da ne stopi doli s križa in jih spodi v Golgate, kot jih je svoječasho spodil iz hiše božje. In naprosili so vojaka, da je mrtveca prodlr s sulico. Tragedija na Galgati je bila končana. Neumno, neuko, nevedno in strahopetno ljudstvo se je razšlo z znamenjem Kajna na čelu. Pomagalo je križati tistega, ki je učil resnico, oznanjeval bratsko ljubezen in neusmiljeno bičal oduhu, skopuhe in tedanje terjalice — farizeje. Le pismouki, pismarji in farizeji so stopali doli z Golgate po konci noseč svoje glave. Puntar, bosjak Krist je mrtev — — — škoditi jim ne more več. Videli so, kako je nagnil glavo in umrl. Gledali so z zadovoljstvom, ko mu je vojak s sulico prodlr prsi.

Mrtev je! Mrtev!

Mar res?

Glej, že drugi dan je mrtvi puntar vstal od smrti. Učenci njegovi, ki so se iz strahu poskrili, ko so prijeli njega, ga zvezali, bičali, mučili in križali, so se zbrali in odločili, da pojdejo v svet oznanjevat njegove nauke. Telo Krista je bilo mrtvo. A živila je njegova duša, njegovi nauki! Njegova smrt na križu je imela agitatorične učinke na njegove učence. Minila jih je bojazen; šli so v svet in učili resnico in oznanjevali bratsko ljubezen, ne zmele se za grožnje farizejev, pismoukov, pismarjev in državnikov. Kristu je kmalu sledil Štefan. Pobili so ga s kamenjem kot steklega psa. A za Štefanom so prihajali drugi, oznanjajoč resnico in bratsko ljubezen. Prihajalo jih je vedno več. Samodržci, oduhu, skopuhi, pismarji, farizeji in pismouki so navidezno sprejeli njegov nauk, da bi zajezili pot vstajenju. Obračali in sukali so njegov nauk, da so tem ložje pošiljali v ječe, na natezalnico, gro-mado, vešala, sploh na morišča vsakega, kdor je učil resnico in oznanjeval bratsko ljubezen. Neuko ljudstvo je pa sebičnejšem ploskalo!

Neumnost.

Zaježiti so hoteli vstajenje! Domišljali so si, da bo tema v človeških možganih večna, da vstajenje ne pride nikdar!

In od Krista do danes je umrlo nebroj ljudi na Golgati, na Golgati vespovsod, križem sveta.

Zakaj?

Sebičnejši, samodržci in njih privrseki — pismarji, pismouki in farizeji so sukali in prepuščali v človeški družbi. Le vstajenje ne! Ohraniti in imeti moramo sužnje

in gospodarje. Od Krista sem so človeško družbo spreminjali iz samodržke v fevdno, iz fevdne v kapitalistično. Popuščali so, da bi ohranili avtoriteto in sužnje in za-branili ljudsko vstajenje.

Smelost!

Prihajal je odrešenik za odrešenikom. Najprvo v osebi: Krist, Stefan, Giordano Bruno, Hus, Matija Gubee, Spiess in nebroj drugih. Kdo naj sešteje njih ime-na!

Ali nazadnje se je porodil Od-rešenik — delavska politina in gospodaraka organizacija. In tudi tega so hoteli pribiti na križ ka-pitalisti in njih hlapeci — farizeji, pismarji in pismouki.

Na križ, na Golgato z njim, so vpili v vseh jezikih in vseh nuav-sah.

V svoji naivnosti in brutalosti so si domišljali kapitalisti, da se dajo križati tudi ideje in načela.

Najeli so čete profesionalnih ubijalcev. Ljudske sinove so obla-čili v uniforme in jih učili, da se izvršuje patriotsko delo, ako stre-ljajo in morijo svoje očete, mate-re, brate, sestre in tovariše.

Pa tudi delavske organizacije niso mirovale. Učile so, da je vbi-jati hudodelstvo, da nima nihče na svetu pravico živeti na troške drugih ljudi in izžemati jih. Kdor je zdrav, naj dela duševno ali pa z rokami. Otroci naj hodijo v šo-lo in imajo vsi enako priložnost do izobrazbe. Za stareke in delo nesposobne ljudi naj skrbi človeš-ka družba. Orodje, stroji, obrat-na sredstva, zemlja in prirodni zakladi naj postanejo splošna ljudska last.

Vsi narodi na svetu so poslušali te nauke, ko se je večni predpust bogatinov bližal koncu in se ka-pitalisti odločili zabraniti ljudsko vstajenje in vnevočiti kapitali-čni predpust in ljudski post.

Za ubijanje neoboroženega ljud-stva so izumili morilne stroje in strelivo z najgroznejšim učinkom. Vadili in urili so ljudi v unifor-mah, da provzročijo splošno krvo-litje, ako bi ljudje, ki delajo, za-htevali konec kapitalističnemu predpustu, ljudskemu postu in u-veljavenje človeških pravic, kate-re so zapisane v naravnem zaka-nu, ki je večni, neizprosljiv in strog.

Kapitalisti so se zanašali na si-rovo silo, prezirali so vzbujenje duhov. "Kdor ima moč, denar, morilne stroje je gospodar na sve-tu," so samozvestno pripovedo-vali drug drugemu na svojih se-stankih.

"Ljudstvo je nič, nezavedna masa, ki ne vé, kaj hoče," so to-lažili drug drugega. "V zgodovini čitamo, da so ljudski Odrešeniki poginili v ječah, križu, vislicah in na družih raznovrstnih moriščih. Pa tudi ljudske vstaje od punta sužnjem v starem veku do vstaje kmetov v srednjem veku, kakor tudi revolte v letih 1792, 1830, 1848 in 1871 niso zamogle v bist-vo odstraniti suženjstva. Gospo-darji so dali bedake, ki so si do-mišljali, da so enaki gospodarjem, pobiti, poklati in pomoriti na de-belo. Zmagali so vedno gospodar-ji. Zakaj bi se bali novega Odre-šenika — delavske organizacije? Pripravimo veliki petek, ako bo ljudstvo segalo po naših pravicah, veliki petek tako strašan, da ga ljudje ne bodo pozabili nikdar in se nobenemu tlačanu ne bo sanja-lo več biti enak gospodarjem. Ha! Ha! Ha! — — —"

In blíž se je veliki petek, ves svet je imel postati Golgata!

A mesto velikega petka je pri-šlo vstajenje. Bliskovito, naglo, čez noč, ko kapitalisti niti sanjali niso o njemu! Brzobjavke so kri-žale križem sveta, preko oceanov in čontinentov. Narod je brzobja-vil narodu, da so zastopniki v na-rodnem zboru zakonitim potom razlastili kapitaliste, da so fabri-ke, orodje, stroji, obratna sredst-va, prirodni zakladi postali sploš-na ljudska last, ki se ima rabiti le v splošno ljudsko dobro.

Ljudje so na ulicah veselo po-zdravljali to vest. Nekateri so jo-kali veselja, drugi so objemali drug drugega, dasi so se prvič vi-deli v svojem življenju in od ust do ust je hitela beseda: sodrug. Iz milijonov grl v vseh jezikih je pa grmelo proti nebu:

"Mi brati, delavci in kmeti, smo delavski sloj. In zemlja last je vsega ljudstva. Ni postopačnem več obstoj. Dovolj napasli muk se naših! Krožeče jaté skopeev, vran

razžene solncee žareče, ko pride veliki naš dan. Že bitva zadnja vspala; hola hoj, le naprej! Internaionala bo ljudski rod odslej."

Kapitalisti so izgrali zadnjo karto. Poklicali so uniformirance na ulice, da bi pričeli s krvolitjem — velikim petkom.

Prepozno!

Odrešenik — delavska medna-rodna organizacija je dovršila temeljito svoje delo. Vzbudila je duhove.

Uniformirani proletarci so se pobratili s proletarci v delavskem jopiju. Puške in brzostrelni topo-vi niso streljali, pa tudi sablje ni-so sekale. Pokorščina napram go-spodarjem je zginila. Bil je zadnji dan delavskega posta in večnega kapitalističnega predpusta.

Bil je dan vstajenja, dan sploš-ne bratske ljubezni. Dan enako-sti in svobode, dan nove dobe za človeštvo, ki ne pozna tlačanov in gospodarjev.

Bilo je vstajenje!

Jože Zavertnik.

Kako postopajo socialisti s svoji-mi neravnostmi javnimi grad-niki.

Edward Thomas, socialistični al-derman v Leadu, So. Dak., je bil nedavno tega izključen iz stranke in stranka je na prvi seji mestne-ga sveta predložila njegovo resi-gnacijo. Izključen je bil zato, ker je pozabil na principe svoje stranke in organiziranega delavstva in prevzel službo skaba v ondotnem štrajku rudarjev.

Ostali aldermani so se začudili, ko j namesto Thomasa samega stranka predložila njegovo odpoved od aldermanske časti v mest-nem svetu; kaj takega niso mogli razumeti. Pojasnilo se jim pa je, da je Thomas že takrat podpisal svojo resignacijo ko je bil izvoljen na socialističnem tikuetu. Stranka ima popolno zaupanje v kandida-ta, katerega postavi, in je izvoljen v katerižebodi javni urad, in ako se pozneje izneveri svojim načelom, programu in stranki, ima slednja pravico in dolžnost, da o-stavi mesto, katerega ni več ure-den. Nevesti sodrug se je pokoril sklepu stranke in je še tisto uro zapustil mestno dvorano.

Tako dogodek lahko pouči čitatelje, ki niso socialisti, kakšna disciplina vlada v naši stranki. Med tem, ko pri republikancih in demokratih politični bossje vlada-jo stranko, je pri socialistih ravno narobe: stranka kontrolira vsakega zastopnika postavodaje ali kte-regasižebodi javnega uradnika, ki je izvoljen na socialističnem tieke-tu.

SLOVENSKI DELAVCI!

Naročajte knjigo Upt. Sinclaira:

"DŽUNGEL"

največji socialni roman 20. sto-letja. Knjiga je pred kratkim izšla v slovenskem prevodu in se že razpošilja.

Cena s poštno vred \$1.25.

Naroča se pri upr. "Proletarea", 2146 Blue Island ave., Chicago, Illinois.

Kje je? Mike Maci, doma iz Lazov pri Ljubljani. Za njega bi rad poizvedel Frank Brgant, box 78, Yale, Kas.

(3x)

KAKO SO NASTALE VERE IN BOGOVI?

Ta interesantna razprava iz pod peresa slavnega Ingersola se do-bi v slovenskem prevodu sedaj za samo 15 centov! Pišite na izda-jatelja IVAN KAKERJA, 1922 S. Laflin St., CHICAGO, ILL.

LOUIS RABSEL moderno urejen salun NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.

JOS. PREZEL, Slovenska Grocerija.

1932 West 22nd Street, med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najholje. Kdor ne vrjame, naj se prepiča.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ.

16—18 N. Halsted St., Chicago. Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov. Kdor kupa za pet dolarjev, dobi darilo.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v praih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kateri zavijta steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s si-drom na kartonu in na steklenici.

Podpisana se priporočava Slovincem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago do brogostilno in dvorane.

Šajnek & Hans 1802 S. Centre Ave. Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkusén zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill. Tođi vse, gostilni podrejene pijače inee priporoča rojakom za obilén obisk.

POZOR!

Kadar se brijete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka, 1215 W. 18th St., Thalia Hall Bldg. CHICAGO, ILL.

Angleščina brez učitelja! Slovensko Angleška Slovníca, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y. Pišite po cenik knjig!

Aka hočeš dobro naravno vino piti, oglasi se pri

JOS. BERNARD-U 1903 Blue Island Ave. Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

SE LI BRIJETE SAMI?

Mi Vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane iz najboljšega materiala, ki se prodaja za \$4.00. To nam zagotovi in prinese 100 novih odjemalcev k tisočim družim, katerim smo prodajali od leta 1876—to je 33 let pod tvrdo Jos. Kralj. Vsi ti so iznašli, da so naše britve iz najboljšega materiala in da jih najbolj zadovolje. Vsaka naših britve je garantirana in mi damo v slučaju, da ni komu britve po volji, damo popolno zadostenje dotičniku. Nihče ne more oceniti britve predno je ni rabil. Ker vemo, da so naše britve dobre, jih lahko tudi garantiramo. Cena tem britvam je le \$2.00. Brusiimo tudi stare britve, za kar računamo 25c. za Chicago. Za izven mesta je plačati še več za poštnino.

JOS. KRAL,

1147 W. 18th Street, CHICAGO, ILL.

Dr. Wm. A. Lurie, IZKUSEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: Anda's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi. Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izzemski nedelje.

Stanovanje: 2757 W. 22nd Street, Telephone, Canal 859.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"

Kuj ti koristi-ti močne milice, če trpiš na revmatizmu. PAIN-EXPELLER dobro vdrgnjen, ti takoj olajša bolečine in odstrani njih vzroke. Po 30c in 50c v vseh lekarnah. F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St., NEW YORK. Pazite na varst. eno znamko s sidrom.

Joseph Kratky, 1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar vsake vrste. Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković

1458 So. Centre Ave. Vsi tudi na dom CHICAGO.

POZORI! SLOVENCI! POZORI! SALOON s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smooke. Potniki dobe čedno premo-ščiše za nisko ceno.

Postreba točna in isborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR!

Podpisani naznanjam roja-kom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro wi-sko. Se priporoča

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah. Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving 4170

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK

Svežozap. ogel Randolph in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in žalo

dobrega vina k

Frank Mladiču

1832 S. Centre Ave.

tam se bomo imeli po domače."

To je pogovor s ceste, ki priča e mo-jem saloonu.

Frank Mladič,

1832 S. Centre Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno—pla-čati je le zdavila, 1924—26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ur. Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišelo slovenski.